

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

13. svibnja 2015.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Autorsko pravo – Direktiva 2001/29/EZ – Članak 4. stavak 1. – Pravo distribucije – Pojam ‚distribucije javnosti‘ – Ponuda za prodaju i oglas koji je dao trgovac iz jedne države članice na svojoj internetskoj stranici, slanjem reklamnih letaka i u tisku druge države članice – Reprodukcijske namještaja zaštićenog autorskim pravom koji je ponuđen za prodaju bez odobrenja nositelja isključivog prava distribucije – Ponuda ili oglas koji ne dovode do stjecanja izvornika ili primjerka zaštićenog djela“

U predmetu C-516/13,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Bundesgerichtshof (Njemačka), odlukom od 11. travnja 2013., koju je Sud zaprimio 27. rujna 2013., u postupku

Dimensione Direct Sales Srl,

Michele Labianca

protiv

Knoll International SpA,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, K. Jürimäe (izvjestiteljica), J. Malenovský, M. Safjan i A. Prechal, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Cruz Villalón,

tajnik: K. Malacek, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 11. rujna 2014.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Dimensione Direct Sales Srl, H.-C. Salger, *Rechtsanwalt*,
- za M. Labiancu, S. Dittl, *Rechtsanwalt*,
- za Knoll International SpA, M. Goldmann, *Rechtsanwalt*,
- za španjolsku vladu, L. Banciella Rodríguez-Miñón, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: njemački

— za Europsku komisiju, F. W. Bulst i J. Samnadda, u svojstvu agenata,
saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi od 4. prosinca 2014.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 4. stavka 1. Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (SL L 167, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Dimensione Direct Sales Srl (u daljnjem tekstu: Dimensione), društva osnovanog u skladu s talijanskim pravom, i Michelea Labianca i Knoll International SpA (u daljnjem tekstu: Knoll), društva osnovanog u skladu s talijanskim pravom, povodom navodne povrede Knollovog prava isključive distribucije koja je proizašla iz Dimensioneove ponude za prodaju reprodukcija namještaja, koji je u Njemačkoj zaštićen autorskim pravom, putem ciljane oglašivačke kampanje usmjerene prema toj državi članici.

Pravni okvir

Međunarodno pravo

- 3 Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo (WIPO) usvojila je u Ženevi 20. prosinca 1996. Ugovor o autorskom pravu (u daljnjem tekstu: UAP), koji je u ime Europske zajednice odobren Odlukom Vijeća 2000/278/EZ od 16. ožujka 2000. (SL L 89, str. 6.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 122., str. 77.).
- 4 Članak 6. UAP-a naslovljen „Pravo stavljanja u promet“ u svojem stavku 1. određuje:

„Autori književnih i umjetničkih djela uživaju isključivo pravo davanja dopuštenja za stavljanje na raspolaganje javnosti izvornika i primjeraka njihovih djela prodajom ili drugim prijenosom vlasništva.“

Pravo Unije

- 5 Uvodne izjave 9. do 11. i 28. Direktive 2001/29 propisuju:
  - „(9) Svako usklađivanje autorskog prava i srodnih prava mora se temeljiti na visokoj razini zaštite, budući da su takva prava ključna za intelektualno stvaralaštvo. [...]
  - (10) Ako autori ili umjetnici izvođači namjeravaju nastaviti svoj kreativan i umjetnički rad, moraju dobiti odgovarajuću naknadu za korištenje svojega djela [...].
  - (11) Strog, učinkovit sustav zaštite autorskog prava i srodnih prava jedan je od glavnih načina osiguravanja da će europsko kulturno stvaralaštvo i produkcija dobiti potrebna sredstva i čuvanja neovisnosti i dostojanstva umjetničkih stvaratelja i umjetnika izvođača.

[...]

(28) Zaštita autorskog prava prema ovoj Direktivi uključuje isključivo pravo nadzora distribucije djela sadržanog u materijalnom predmetu. Prvom prodajom izvornika djela ili njegovih primjeraka u [Europskoj uniji] od strane nositelja prava ili uz njegov pristanak iscrpljuje se pravo nadzora preprodaje tog predmeta u [Uniji]. [...]"

6 Članak 4. navedene direktive naslovljen „Pravo distribucije“ određuje:

„1. Države članice moraju predvidjeti autorima isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za bilo koji oblik distribucije javnosti izvornika ili primjeraka njihovih djela prodajom ili na koji drugi način.

2. Pravo distribucije unutar [Unije] ne iscrpljuje se u pogledu izvornika ili primjeraka djela, osim kada je prva prodaja ili drugi prijenos vlasništva nad tim predmetom u [Uniji] izvršen od strane nositelja prava ili uz njegov pristanak.“

Njemačko pravo

7 Sukladno članku 15. stavku 1. točki 2. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz), od 9. rujna 1965. (BGBl. 1965 I, str. 1273.), autor uživa isključivo pravo iskorištavanja svog djela u materijalnom obliku; to pravo osobito podrazumijeva pravo distribucije.

8 Članak 17. stavak 1. tog zakona, kako je izmijenjen, predviđa:

„Pravo distribucije je pravo ponuditi javnosti ili staviti u promet izvornik ili primjerke djela.

[...]“

Glavni postupak i prethodna pitanja

9 Knoll pripada grupi Knoll čije društvo majka, Knoll Inc., ima svoje sjedište u Pennsylvaniji (Sjedinjene Američke Države). Ta grupa u cijelom svijetu proizvodi i prodaje luksuzni namještaj. Knoll među ostalim distribuira naslonjač „Wassily“ i stol „Laccio“ koje je dizajnirao Marcel Breuer, kao i naslonjač, podnožnik, počivaljku i stol „Barcelona“, stolice „Brno“ i „Prag“ te naslonjač „Freischwinger“ koje je dizajnirao Ludwig Mies van der Rohe (u daljnjem tekstu zajedno: zaštićena djela). Knoll se prilikom iskorištavanja svojih zaštićenih djela u Njemačkoj ima pravo pozivati na isključiva autorska prava koja ima njegovo društvo majka.

10 Dimensione je društvo s ograničenom odgovornošću čiji je direktor M. Labianca. Ono u Europi distribuira dizajnerski namještaj putem izravne prodaje i nudi namještaj za prodaju na svojoj internetskoj stranici.

11 Tijekom 2005. i 2006. Dimensione je objavio oglas za prodaju namještaja sličnog zaštićenim djelima na svojoj internetskoj stranici koja je bila dostupna na njemačkom jeziku u različitim njemačkim dnevnim novinama i časopisima kao i u reklamnom letku sljedećeg sadržaja:

„Kupite namještaj u Italiji i platite tek prilikom preuzimanja ili isporuke od strane prijevoznika koji je ovlašten naplatiti cijenu (usluga se pruža na zahtjev)“.

12 Smatrajući da je namještaj koji je Dimensione ponudio za prodaju imitacija ili krivotvorina zaštićenih djela, Knoll je potonje društvo i M. Labiancu tužio pred Landgerichtom Hamburg (regionalnim sudom u Hamburgu) s ciljem da im se zabrani nudaenje tog namještaja za prodaju u Njemačkoj. U potporu svojoj tužbi Knoll je istaknuo da je navedeni namještaj zaštićen autorskim pravom kao djelo

primijenjene umjetnosti. Prema njegovom shvaćanju, reklamiranjem primjeraka zaštićenih djela u Njemačkoj Dimensione je povrijedio pravo koje on i njegovo društvo majka imaju na temelju članka 17. stavka 1. Zakona od 9. rujna 1965. o autorskom pravu i srodnim pravima, kako je izmijenjen.

- 13 Landgericht Hamburg usvojio je Knollovu tužbu. Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (viši regionalni sud u Hamburgu), odlučujući povodom žalbe Dimensionea i M. Labianca, potvrdio je prvostupanjsku presudu. Potonji su zatim podnijeli reviziju na Bundesgerichtshof.
- 14 Potonji je sud istaknuo da ishod revizije ovisi o tumačenju članka 4. stavka 1. Direktive 2001/29 i osobito o tome podrazumijeva li pravo distribucije predviđeno u tom članku pravo ponuditi javnosti izvornik ili primjerak zaštićenog djela za prodaju. U slučaju da na to pitanje valja odgovoriti potvrdno, postavljaju se iduća dva pitanja; s jedne strane, podrazumijeva li pravo ponuditi javnosti izvornik ili primjerak zaštićenog djela za prodaju jednako tako isključivo pravo oglašavanja tih predmeta i, s druge strane, radi li se o povredi prava distribucije ako ponuda za prodaju takvog izvornika ili takvih kopija ne dovede do stjecanja istih. Sud koji je uputio zahtjev smatra da na ta pitanja valja odgovoriti potvrdno.
- 15 U tim je okolnostima Bundesgerichtshof odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Obuhvaća li pravo distribucije sukladno članku 4. stavku 1. Direktive 2001/29/EZ pravo ponuditi izvornik ili primjerke djela javnosti na kupnju?

U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje:

2. Obuhvaća li pravo ponuditi izvornik ili primjerke djela javnosti na kupnju ne samo ponude za sklapanje ugovora nego i aktivnosti oglašavanja?
3. Je li pravo distribucije povrijeđeno i onda kada na temelju ponude ne dođe do kupnje izvornika ili primjeraka djela?“

O prethodnim pitanjima

Dopuštenost

- 16 Uvodno valja istaknuti da Dimensione i M. Labianca u bitnome ističu kako je prvo pitanje hipotetsko jer korištenjem izraza „ponuda“ upućuju na ponudu za sklapanje ugovora koja je po naravi obvezujuća za prodavatelja, iako se činjenice u glavnom postupku odnose samo na oglašivačke aktivnosti koje na temelju njemačkog prava ne obvezuju prodavatelja nego označuju samo poziv, upućen potencijalnim kupcima, na stavljanje ponude za kupnju prodavatelju.
- 17 U tom pogledu dovoljno je podsjetiti da, na temelju ustaljene sudske prakse Suda, za pitanja koja se odnose na tumačenje prava Unije koja postavi nacionalni sud unutar pravnog i činjeničnog okvira koji određuje u vlastitoj odgovornosti i čiju točnost Sud ne provjerava postoji pretpostavka relevantnosti (vidjeti osobito presudu X, C-651/11, EU:C:2013:346, t. 20. i navedenu sudsku praksu). Odbijanje Suda da odluči o zahtjevu za prethodnu odluku koji je uputio nacionalni sud moguće je samo ako je očito da traženo tumačenje prava Unije nije ni u kakvoj vezi sa stvarnim stanjem ili predmetom glavnog postupka ako je pitanje hipotetske prirode ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima kako bi na koristan način odgovorio na pitanja koja su mu postavljena (presuda Chartered Institute of Patent Attorneys, C-307/10, EU:C:2012:361, t. 32. i navedena sudska praksa).

- 18 Međutim, tome nije tako u ovom slučaju. Naime, glavni postupak se odnosi na trgovinsku praksu Dimensionea koja se sastojala od ponuda za prodaju kao i od oglašivačkih aktivnosti koje ne dovode do stjecanja zaštićenih djela.
- 19 Posljedično, prvo se pitanje treba smatrati dopuštenim.

Meritum

- 20 Svojim prethodnim pitanjima, koja valja razmotriti zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li se članak 4. stavak 1. Direktive 2001/29 tumačiti na način da dopušta nositelju isključivog prava distribucije zaštićenog djela da se usprotivi ponudi za prodaju ili oglasu koji se odnosi na izvornik ili primjerak tog djela, čak i ako se ne može utvrditi jesu li ta ponuda ili taj oglas doveli do toga da je kupac u Uniji kupio zaštićeni predmet.
- 21 Sukladno toj odredbi autorima se dodjeljuje isključivo pravo odobriti ili zabraniti svaki oblik distribucije javnosti, prodajom ili na drugi način, izvornika svojih djela ili primjeraka istih.
- 22 Valja podsjetiti da je pojam „distribucije“ u smislu navedene odredbe neovisan pojam prava Unije čije tumačenje ne bi smjelo ovisiti o zakonu koji se primjenjuje na transakcije u okviru kojih je došlo do distribucije (vidjeti u tom smislu presudu Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, t. 25.).
- 23 Iz sudske prakse Suda također proizlazi da, s obzirom na to da je cilj Direktive 2001/29 provedba u Uniji obvezâ koje ona ima na temelju UAP-a, te da se odredbe prava Unije trebaju u najvećoj mogućoj mjeri tumačiti s obzirom na međunarodno pravo, osobito kada takve odredbe imaju za cilj upravo provođenje međunarodnog sporazuma koji je Unija sklopila, pojam „distribucije“ iz članka 4. stavka 1. te direktive treba tumačiti u skladu s člankom 6. stavkom 1. UAP-a (presuda Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, t. 23.).
- 24 Pojam „distribucije javnosti [...] prodajom“, iz članka 4. stavka 1. te direktive ima dakle isto značenje kao i izraz „stavljanje na raspolaganje javnosti [...] prodajom“ u smislu članka 6. stavka 1. UAP-a (vidjeti u tom smislu presudu Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, t. 24.).
- 25 Vodeći računa o tom kontekstu, Sud je precizno utvrdio kako se distribucija javnosti sastoji od niza radnji koje obuhvaćaju, u najmanju ruku, aktivnosti od trenutka sklapanja ugovora o prodaji do ispunjavanja tog ugovora dostavom pripadniku javnosti. Trgovac je stoga odgovoran za svaku radnju koju poduzima ili koja se poduzima za njegov račun, a koja dovodi do „distribucije javnosti“ u državi članici gdje je distribuirana roba zaštićena autorskim pravom (presude Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, t. 26. i 27., kao i Blomqvist, C-98/13, EU:C:2014:55, t. 28.).
- 26 Iz te sudske prakse, posebice iz izraza „u najmanju ruku“ koji koristi Sud, proizlazi da nije isključeno da bi radnje ili akti koji prethode sklapanju ugovora o prodaji također mogli biti obuhvaćeni pojmom distribucije te biti isključivo pridržani za nositelje autorskog prava.
- 27 Iako je Sud već utvrdio da se postojanje distribucije javnosti ima smatrati utvrđenim u slučaju sklapanja ugovora o prodaji i isporuci (presuda Blomqvist, C-98/13, EU:C:2014:55, t. 29.), isto vrijedi i u slučaju ponude za sklapanje ugovora o prodaji koja obvezuje ponuditelja. Naime, takva je ponuda po svojoj naravi radnja koja prethodi ostvarenju prodaje.
- 28 Što se tiče poziva na stavljanje ponude odnosno neobvezujućeg oglasa koji se odnosi na zaštićeni predmet, oni su također obuhvaćeni lancem radnji poduzetih s ciljem ostvarenja prodaje tog predmeta. Naime, kao što je Sud presudio u točki 30. presude Donner (C-5/11, EU:C:2012:370), o „distribuciji javnosti“ u smislu članka 4. stavka 1. Direktive 2001/29 riječ je ako trgovac koji uputi

oglas pripadnicima javnosti koji borave u državi članici, uspostavi i stavi im na raspolaganje poseban sustav dostave i poseban način plaćanja te ih tako dovede u mogućnost da si pribave primjerke zaštićenih djela u toj državi članici.

- 29 Sud je jednako tako presudio da se, u pogledu robe s podrijetlom iz treće države koja je primjerak proizvoda zaštićenog autorskim pravom u Uniji, može raditi o povredi tog prava ako se dokaže da je roba namijenjena stavljanju u prodaju u Uniji, s tim da je navedeno dokazano posebice u slučaju kad se pokaže da je takva roba bila predmet prodaje kupcu u Uniji, ponude za prodaju ili oglašavanja upućenog potrošačima u Uniji (vidjeti u tom smislu presudu Blomqvist, C-98/13, EU:C:2014:55, t. 32.).
- 30 Isto se tumačenje po analogiji primjenjuje u slučaju trgovačkog akta kao što je ponuda za prodaju ili oglas koji je trgovac države članice putem svoje internetske stranice uputio potrošačima koji se nalaze na državnom području druge države članice u kojoj su dotični predmeti zaštićeni autorskim pravom.
- 31 Naime, o povredi prava isključive distribucije predviđenog u članku 4. stavku 1. Direktive 2001/29 može se raditi kada trgovac koji nije nositelj autorskog prava stavlja u prodaju zaštićena djela ili njihove primjerke, te putem svoje internetske stranice, slanjem reklamnih letaka ili u tisku daje oglas upućen potrošačima koji se nalaze na državnom području države članice u kojoj su ta djela zaštićena da bi ih potaknuo na stjecanje.
- 32 Iz ovog zaključka proizlazi da je za utvrđenje povrede prava distribucije nebitno da nakon te reklame uslijedi prijenos vlasništva nad zaštićenim djelom ili njegovim primjerkom na kupca.
- 33 Naime, iako je Sud doduše u svojoj presudi Peek & Cloppenburg (C-456/06, EU:C:2008:232, t. 33., 36. i 41.), u pogledu mogućnosti korištenja reprodukcija zaštićenog djela presudio da pojam distribucije javnosti izvornika djela ili njegovog primjerka u smislu članka 4. stavka 1. Direktive 2001/29 podrazumijeva prijenos vlasništva nad tim predmetom, iz toga se ne može zaključiti da je moguće utvrditi povredu prava distribucije od trenutka u kojem je putem ciljanog oglasa potrošačima na državnom području države članice u kojoj je to djelo zaštićeno ponuđeno da steknu vlasništvo nad njegovim izvornikom ili primjerkom.
- 34 To je tumačenje u skladu s ciljevima navedene direktive, koji proizlaze iz njezinih uvodnih izjava 9. do 11., prema kojima se usklađivanje autorskog prava mora temeljiti na visokoj razini zaštite, autori moraju dobiti odgovarajuću naknadu za korištenje svojega djela, a sustav zaštite autorskog prava treba biti strog i učinkovit (vidjeti presudu Peek & Cloppenburg, C-456/06, EU:C:2008:232, t. 37.).
- 35 Imajući uvidu prethodna razmatranja, na postavljena pitanja valja odgovoriti tako da članak 4. stavak 1. Direktive 2001/29 treba tumačiti na način da dopušta nositelju prava isključive distribucije zaštićenog djela da se usprotivi ponudi za prodaju ili ciljanom oglasu koji se odnosi na izvornik ili kopiju, čak i ako nije utvrđeno da je taj oglas doveo do toga da je kupac u Uniji stekao zaštićeni predmet jer takav oglas potiče potrošače države članice u kojoj je to djelo zaštićeno autorskim pravom na njegovo stjecanje.

Troškovi

- 36 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

Članak 4. stavak 1. Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu treba tumačiti na način da dopušta nositelju prava isključive distribucije zaštićenog djela da se usprotivi ponudi za prodaju ili ciljanom oglasu koji se odnosi na izvornik ili primjerak, čak i ako nije utvrđeno da je taj oglas doveo do toga da je kupac u Uniji stekao zaštićeni predmet jer takav oglas potiče potrošače države članice u kojoj je to djelo zaštićeno autorskim pravom na njegovo stjecanje.

Potpisi